

ONLAYN TA'LIMDA REYTING VA MUKOFOTLASH TIZIMI ORQALI MOTIVATSIYANI OSHIRUVCHI RAQAMLI MEXANIZMLARNI YARATISH TIZIMINI TAHLILI.

*Raximbayev Ma'ruf Quvondiq o'g'li. Osiyo Xalqaro Universiteti
Magistranti.*

Annotatsiya: Ushbu maqolada onlayn ta'lim jarayonida ta'lim oluvchilarning o'quv faoliyatiga bo'lgan qiziqishi va ichki motivatsiyasini oshirishga xizmat qiluvchi reyting va mukofotlash tizimlariga asoslangan raqamli mexanizmlarni yaratish va joriy etish masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, mukofotlash elementlari — ballar, raqamli sertifikatlar, virtual nishonlar va darajalar orqali ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari onlayn ta'lim platformalarida motivatsiyani kuchaytiruvchi barqaror va shaffof raqamli baholash tizimini shakllantirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar. onlayn ta'lim, motivatsiya, reyting tizimi, mukofotlash mexanizmi, gamifikatsiya, o'quv faoliyati monitoringi, adaptiv ta'lim, raqamli platformalar.

marufraximbayev@gmail.com

Аннотация: В данной статье анализируются вопросы создания и внедрения цифровых механизмов, основанных на рейтинговых и поощрительных системах, которые служат для повышения интереса и внутренней мотивации учащихся к учебной деятельности и процессу онлайн-обучения. Также рассматриваются способы повышения эффективности образования с помощью элементов поощрения – баллов, цифровых сертификатов, виртуальных значков и уровней. Результаты исследования послужат основой для формирования стабильной и прозрачной цифровой системы оценки, повышающей мотивацию на платформах онлайн-обучения.

Ключевые слова: онлайн-обучение, мотивация, рейтинговая система, механизм поощрения, геймификация, мониторинг учебной деятельности, адаптивное обучение, цифровые платформы.

marufraximbayev@gmail.com

Abstract: This article analyzes the issues of creating and implementing digital mechanisms based on rating and reward systems that serve to increase the interest and internal motivation of learners in their learning activities and in the process of online learning. Also, ways to increase the effectiveness of education through reward elements - points, digital certificates, virtual badges and levels are considered. The results of the study will serve to form a stable and transparent digital assessment system that enhances motivation on online learning platforms.

Keywords: online learning, motivation, rating system, reward mechanism, gamification, monitoring of learning activities, adaptive learning, digital platforms.

So‘nggi yillarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi jamiyatning barcha sohalarida, xususan, ta‘lim tizimida tub o‘zgarishlarni yuzaga keltirdi. Raqamli transformatsiya jarayonlari natijasida an‘anaviy ta‘lim shakllari bilan bir qatorda onlayn va masofaviy ta‘lim modellari keng joriy etilmoqda. Bu esa ta‘lim jarayonining moslashuvchanligi, ochiqligi va uzluksizligini ta‘minlash bilan birga, ta‘lim oluvchilarning o‘quv faoliyatiga bo‘lgan munosabatini qayta ko‘rib chiqishni taqozo etmoqda.

Onlayn ta‘lim sharoitida ta‘lim oluvchi va o‘qituvchi o‘rtasidagi bevosita muloqotning cheklanishi, nazoratning bilvosita xarakter kasb etishi hamda mustaqil ta‘lim ulushining ortishi motivatsiya masalasini dolzarb pedagogik muammo sifatida kun tartibiga olib chiqmoqda. Amaliyot shuni ko‘rsatadiki, yetarli darajada motivatsiya shakllanmagan ta‘lim oluvchilar onlayn kurslarni to‘liq yakunlamaslik, topshiriqlarni kechiktirib bajarish yoki o‘quv jarayonidan butunlay chetlanish holatlariga duch kelmoqda.

Shu nuqtai nazardan, onlayn ta'lim muhitida motivatsiyani oshirishga xizmat qiluvchi samarali pedagogik va raqamli mexanizmlarni ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi. Xususan, reyting va mukofotlash tizimlariga asoslangan yondashuvlar ta'lim oluvchilarning faolligini oshirish, o'z-o'zini boshqarish va mas'uliyat hissini rivojlantirishda samarali vosita sifatida e'tirof etilmoqda. Reyting tizimlari ta'lim natijalarining shaffofligini ta'minlasa, mukofotlash mexanizmlari ta'lim oluvchilarda ijobiy rag'bat va ichki ehtiyojni shakllantiradi.

Bugungi kunda ko'plab onlayn ta'lim platformalarida ballar, darajalar, virtual nishonlar, sertifikatlar va progress indikatorlari kabi gamifikatsiya elementlaridan foydalanilmoqda. Biroq ushbu mexanizmlarning pedagogik asoslanganligi va ularning motivatsiyaga real ta'sirini tizimli tahlil qilish zarurati saqlanib qolmoqda. Shu sababli mazkur maqolada onlayn ta'limda reyting va mukofotlash tizimlari orqali motivatsiyani oshiruvchi raqamli mexanizmlarni yaratish va ularning pedagogik ahamiyatini tahlil qilish asosiy maqsad qilib belgilandi.

Onlayn ta'limda motivatsiya tushunchasi

Motivatsiya – bu ta'lim oluvchini ma'lum maqsad sari yo'naltiruvchi ichki va tashqi omillar majmuidir. Onlayn ta'lim sharoitida motivatsiyaning pasayishi o'quv jarayonining uzilishi, topshiriqlarni kechiktirib bajarish va bilim sifatining pasayishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli raqamli muhitda motivatsiyani qo'llab-quvvatlovchi innovatsion yondashuvlar zarur hisoblanadi.

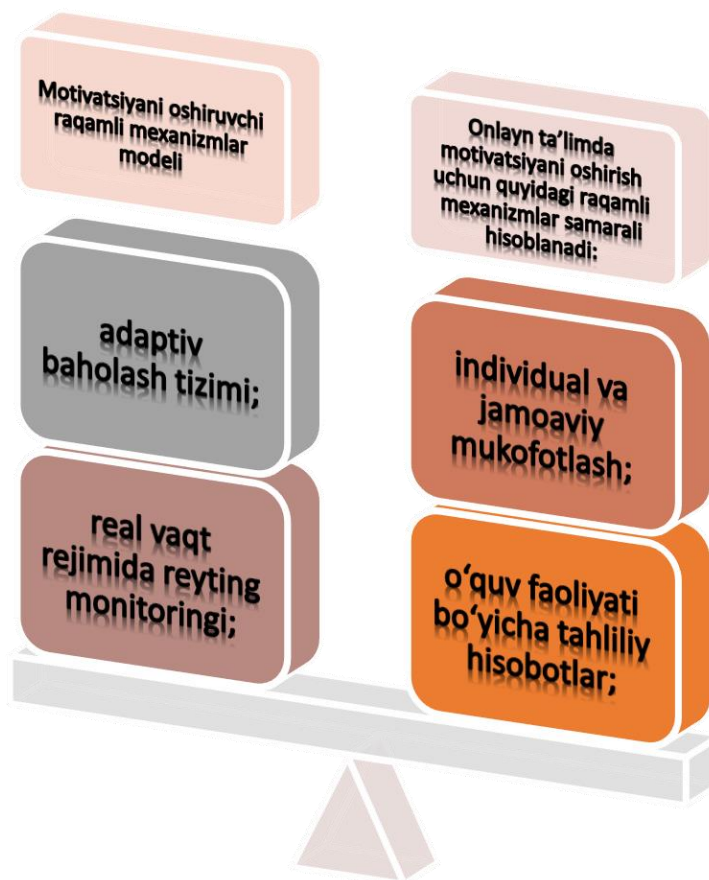
Reyting tizimining pedagogik ahamiyati

Reyting tizimi ta'lim oluvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini nisbiy baholash imkonini beradi. Onlayn ta'limda reytinglar orqali o'quvchilar o'z natijalarini boshqalar bilan solishtirish, shaxsiy rivojlanish dinamikasini kuzatish va o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini shakllantiradi. Reyting tizimining shaffofligi va adolatliligi ta'lim oluvchilarning ta'lim jarayoniga bo'lgan ishonchini oshiradi hamda sog'lom raqobat muhitini yaratadi.

Mukofotlash tizimi va gamifikatsiya elementlari

Mukofotlash tizimi ta'lim oluvchilarni rag'batlantirishga qaratilgan bo'lib, u ballar, virtual nishonlar, sertifikatlar, darajalar va bonuslar orqali amalga oshiriladi. Gamifikatsiya elementlaridan foydalanish o'quv jarayonini qiziqarli va interaktiv holga keltiradi. Bu esa ta'lim oluvchilarning o'quv faoliyatida faol ishtirok etishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

fikr-mulohaza (feedback) mexanizmlari. Mazkur mexanizmlar ta'lim oluvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olgan holda ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Olib borilgan pedagogik tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, onlayn ta'lim jarayonida reyting va mukofotlash tizimlariga asoslangan raqamli mexanizmlar ta'lim oluvchilarning o'quv faoliyatiga bo'lgan motivatsiyasini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Ushbu mexanizmlar ta'lim oluvchilarda mas'uliyat,

raqobatbardoshlik, o'z-o'zini nazorat qilish hamda mustaqil ta'lim ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Reyting tizimlari orqali o'quv natijalarining shaffofligi ta'minlanib, ta'lim oluvchilarning individual rivojlanish dinamikasini doimiy monitoring qilish imkoniyati yaratiladi. Mukofotlash va gamifikatsiya elementlari esa o'quv jarayonini qiziqarli va interaktiv holga keltirib, ta'lim oluvchilarning ichki motivatsiyasini rag'batlantiradi. Bunda mukofotlash tizimining adolatli, tushunarli va pedagogik jihatdan asoslangan bo'lishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, onlayn ta'lim platformalarida reyting va mukofotlash tizimlarini pedagogik talablar asosida loyihalash va joriy etish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim sharti hisoblanadi. Mazkur tadqiqot natijalari raqamli ta'lim muhitida barqaror motivatsiya tizimini shakllantirish, onlayn kurslar sifatini yaxshilash hamda zamonaviy ta'lim jarayonlarini takomillashtirishda amaliy ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abduqodirov A.A. Raqamli ta'lim texnologiyalari va ularning pedagogik imkoniyatlari. – Toshkent: Fan, 2021.
2. Jo'rayev R.H. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.
3. G'afforov O.O. Masofaviy ta'limni tashkil etish metodikasi. – Toshkent, 2022.
4. Qodirova M.M. Ta'limda motivatsiya va rag'batlantirish mexanizmlari. – Toshkent, 2019.
5. Ismoilov B.Sh. Onlayn ta'lim platformalarida baholash tizimlari. // Pedagogika jurnali, 2021.
6. Deterding S. Gamification in Education. // Computers in Human Behavior, 2018.

7. Kapp K.M. The Gamification of Learning and Instruction. – New York: Wiley, 2017.
8. Deci E., Ryan R. Intrinsic Motivation and Self-Determination in Education. – New York, 2016.
9. Siemens G. Digital Learning Environments. – London, 2019.
10. Bates A.W. Teaching in a Digital Age. – Vancouver, 2020.
11. OECD. Education in the Digital Era. – Paris, 2021.
12. UNESCO. Digital Transformation of Education. – Paris, 2020.
13. Anderson T. Online Learning Theory and Practice. – Athabasca University Press, 2019.
14. Alavi M., Leidner D. Technology-Mediated Learning. // MIS Quarterly, 2018.
15. Hamidov J.J. Raqamli baholash va monitoring tizimlari. – Toshkent, 2022.
16. Rasulov S.S. Ta'limda reyting tizimining samaradorligi. // Ta'lim va innovatsiya, 2020.
17. Zaytsev V. Pedagogical Gamification Models. – Moscow, 2019.
18. Keller J.M. Motivational Design for Learning. – Berlin, 2017.
19. Horton W. E-learning by Design. – New York, 2018.
20. Sharipov U.U. Onlayn ta'limda o'quvchilar faolligini oshirish yo'llari. – Toshkent, 2023.
21. Nakamoto S. Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System. — 2008.
22. Tapscott D., Tapscott A. Blockchain Revolution: How the Technology Behind Bitcoin Is Changing Money, Business, and the World. — New York: Penguin, 2016.
23. Swan M. Blockchain: Blueprint for a New Economy. — O'Reilly Media, 2015.
24. Drescher D. Blockchain Basics: A Non-Technical Introduction in 25 Steps. — Apress, 2017.

25. Zheng Z., Xie S., Dai H., Chen X., Wang H. An Overview of Blockchain Technology: Architecture, Consensus, and Future Trends // IEEE International Congress on Big Data. — 2017.
26. Yli-Huumo J., Ko D., Choi S., Park S., Smolander K. Where Is Current Research on Blockchain Technology? — A Systematic Review // PLoS ONE. — 2016.
27. Grech A., Camilleri A. Blockchain in Education. — Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017.
28. Sharples M., Domingue J. The Blockchain and Kudos: A Distributed System for Educational Record, Reputation and Reward // European Conference on Technology Enhanced Learning. — 2016.
29. Turkanović M., Hölbl M., Košič K., Heričko M., Kamišalić A. EduCTX: A Blockchain-Based Higher Education Credit Platform // IEEE Access. — 2018.
30. Chen G., Xu B., Lu M., Chen N.-S. Exploring Blockchain Technology and Its Potential Applications for Education // Smart Learning Environments. — 2018.